

PLATO'S EU

Philosophical Learning
Applied To Online
Surroundings
in EU

Draft and example
for PRP2 workshop:

**Osoby bez štátnej príslušnosti a
osoby bez občianstva?/
Potrebujem mať občianstvo, aby
som bol osobou?“**

Co-funded by
the European Union

Verzia	Dátum	Komentáre
1	9. 12. 2022	
2	21. 2. 2023	
3		
4		
Názov dokumentu:	<i>Osoby bez štátnej príslušnosti a osoby bez občianstva? / Musím mať občianstvo, aby som bol osobou?</i>	
Dátum vydania:	1	
Autor(i):	<i>Urška Jeglič</i>	
Emailová adresa:	<i>urska.jeglic@teof.uni-lj.si</i>	

Prispievatelia do dokumentu:	
Recenzent kvality (ak existuje)	<i>n/a</i>
Počet strán:	22
Stav dôvernosti:	<i>Len na interné použitie projektovéh o partnerstva</i>

OBSAH

WORKSHOP:	5
„Osoby bez štátnej príslušnosti a osoby bez občianstva? / Potrebujem mať občianstvo, aby som bol osobou?“	5
1. ÚVOD K TÉME	6
2. PREHĽAD LEKCIE	7
3. ROZDELENIE HODÍN – PRACOVNÉ HOPOVÉ AKTIVITY	9
4. DISKUSNÁ KONTROLA	19
5. DODATOČNÉ ZDROJE	20
6. PRÍLOHA	21

DIELŇA:

**„Osoby bez štátnej príslušnosti a osoby bez občianstva? /
Potrebujem mať občianstvo, aby som bol osobou?“**

1. ÚVOD K TÉME

Osoby bez štátnej príslušnosti sú osoby, ktoré nie sú uznané ako štátni príslušníci alebo občania žiadnym štátom podľa jeho zákonov (UN 1954). To znamená, že osoba bez štátnej príslušnosti je osoba, ktorá nemá štátnu príslušnosť žiadnej krajiny. Ako také sú obzvlášť zraniteľné. Hlavnými príčinami osoby bez štátnej príslušnosti sú: zákony určujúce okolnosti, za ktorých niekto nadobudne občianstvo alebo mu ho môže byť odňaté, migrácia do štátu, ktorý neumožňuje rodičovi preniesť štátne občianstvo prostredníctvom rodinných zväzkov, vznik nových štátov a zmeny týkajúce sa hraníc a stratu alebo zbavenie štátnej príslušnosti (UNHCR 2021).

Podľa Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR 2022) bolo v roku 2022 na celom svete 4,3 milióna ľudí bez štátnej príslušnosti. Väčšina z nich žila v Ázii a Oceánii (11 %), západnej a strednej Afrike (9 %) a Európe (2 %).

Cieľom nasledujúcej témy je zamyslieť sa nad postavením ľudí bez štátnej príslušnosti a ich právami. Vo väčšine prípadov sú ľudia bez štátnej príslušnosti zbavení práv, ktoré požívajú ostatní občania (napr. základné poistenie, právo na vzdelanie, právo voliť atď.). V tejto téme sa zamyslíme nad tým, či sú ľudia bez štátnej príslušnosti diskriminovaní, ako ich to ovplyvňuje a ako môžeme nerovnosti prekonať.

2. PREHĽAD LEKCIE

Občianstvo dáva človeku pocit identity. U ľudí bez štátnej príslušnosti možno pozorovať krízu identity a pocit nepatričnosti. Ich národná identita je často nejasná. Niektorí sa cítia byť občanmi krajiny, v ktorej sa narodili alebo vyrastali. Národná identita sa často spája s národnosťou rodičov. Vo väčšine prípadov majú potomkovia etnicky zmiešaných manželstiev dvojitú identitu.

Nedostatok národnosti charakterizuje koncept apartheidu. Osoby bez štátnej príslušnosti nemajú právo voliť ani právo na vzdelanie alebo základnú zdravotnú starostlivosť. V niektorých krajinách nie je možné získať doklad totožnosti, čo znemožňuje prekročenie hraníc.

Na riešenie tejto situácie bol prijatý Dohovor o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti z roku 1954. Dohovor o postavení osôb bez štátnej príslušnosti uznáva medzinárodnoprávne postavenie „osoby bez štátnej príslušnosti“, zaručuje im rovnaké požívanie ľudských práv, poskytuje im prístup k cestovným dokladom a dokladom totožnosti a stanovuje minimálne štandardy starostlivosti o ne. Dohovor tiež vyzýva zmluvné štáty, aby urýchlili integráciu a naturalizáciu osôb bez štátnej príslušnosti.

V roku 1961 bol prijatý aj Dohovor o znížení počtu osôb bez štátnej príslušnosti. Keďže však väčšina krajín odmietla podpísať tieto dohovory, podiel osôb bez štátnej príslušnosti je stále relatívne vysoký a ich práva sú tak ohrozené.

V ďalšej lekcii sa študenti bližšie pozrú na postoje krajín k ľuďom bez štátnej príslušnosti. Pokúsia sa vytvoriť si vlastný názor a nájsť riešenia týchto problémov pomocou rôznych interaktívnych metód. Úlohou učiteľa je moderovať diskusiu a poskytovať spätnú väzbu na svoje otázky. Workshop sa dá rovnako dobre viesť online, prostredníctvom virtuálnej učebne a vo fyzickom prostredí. Trvanie workshopu môže byť od 45 do 90 minút.

Medzi materiály, ktoré by sa mali vydať, patria:

Počítač, projektor, pero a papiere pre študentov. Ak nie je možné získať prístup k počítaču a projektoru, učiteľ môže použiť papierovú šablónu s citátmi, ktoré sú ponúkané na diskusiu počas workshopu.

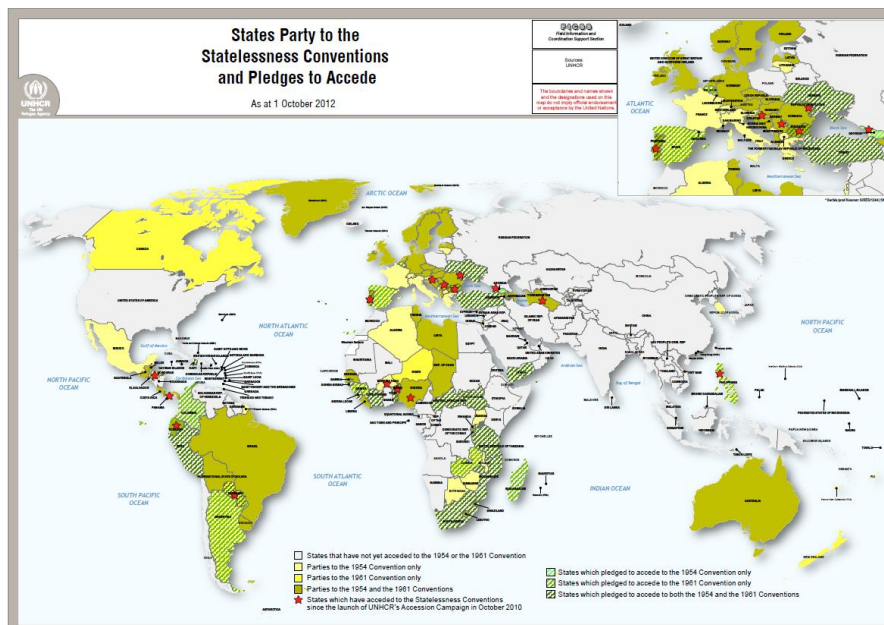
Vzdelávacie výsledky, ktoré sa dosiahnu prostredníctvom workshopu:

- Dozvedieť sa o stave bez štátnej príslušnosti;
- Rozvíjať vlastné názory na stav bez štátnej príslušnosti;
- Rozvíjanie schopností kritického myslenia;
- Posilnenie schopnosti formulovať argumenty;

3. ROZDELENIE HODINY – WORKSHOPOVÁ ČINNOSŤ

1. Na začiatku hodiny moderátorka premietne študentom video s názvom Born stateless: in search of a country that love me - BBC News
2. Po zhladnutí videa nasleduje samostatná práca. Študenti majú dve minúty na to, aby na papier (alebo iný poznámkový blok) napísali tri slová alebo frázy, ktoré ich napadli pri pozieraní videa.
3. Facilitátor potom ukáže študentom mapu sveta s krajinami, ktoré podpísali jeden alebo oba dohovory. Moderátor dodáva, že informácie na mape sú z roku 2012 a že niektoré z krajín, ktoré naznačili svoj zámer prijať dohovory, ich už prijali (napr. Paraguaj, Belgicko). Facilitátor povzbudzuje študentov, aby sa pozreli bližšie. Mapu je možné prezerať v tichosti alebo v otvorenej diskusii. Po minúte pozerania na mapu facilitátor požiada študentov, aby sa pozreli na situáciu v krajine, ktorej sú občanmi.

Obrázok 1: Strana bez štátnej príslušnosti k dohovorom a prísľubom pristúpiť

Zdroj: UNCHER

4. Lektor potom rozdelí študentov do dvojíc. Každá dvojica sa snaží nájsť dôvody svojich výhrad voči podpisu Dohovoru. Páry by mali pracovať 10 až 15 minút.

Odpovedajú na otázky:

- a) Aké sú najčastejšie dôvody, prečo niekto zostáva bez štátnej príslušnosti?
- b) Prečo si myslíte, že niektoré krajiny nie sú ochotné prijať dohovor upravujúci postavenie osôb bez štátnej príslušnosti?
- c) Myslíte si, že je vhodné, aby občania krajiny mali viac práv ako osoby bez štátnej príslušnosti?

Po práci vo dvojici facilitátor požiada študentov, aby sa podelili o hlavné závery, ku ktorým dospeli. Ak sa žiaci zdráhajú, učiteľ môže použiť techniku icebreaker (napr. podeliť sa o svoj vlastný názor a potom sa opýtať, či má niekto podobný názor).

5. Učiteľ pokračuje v hodine ukázaním nasledujúcich úvodzoviek na PTT projekcii. Spomína, že existujú rôzne dôvody na to, aby sa človek stal osobou bez štátnej príslušnosti a že majú rôzne dôsledky. Hovorí im, že najviac problémov majú deti migrantov alebo deti zo zmiešaných manželstiev.

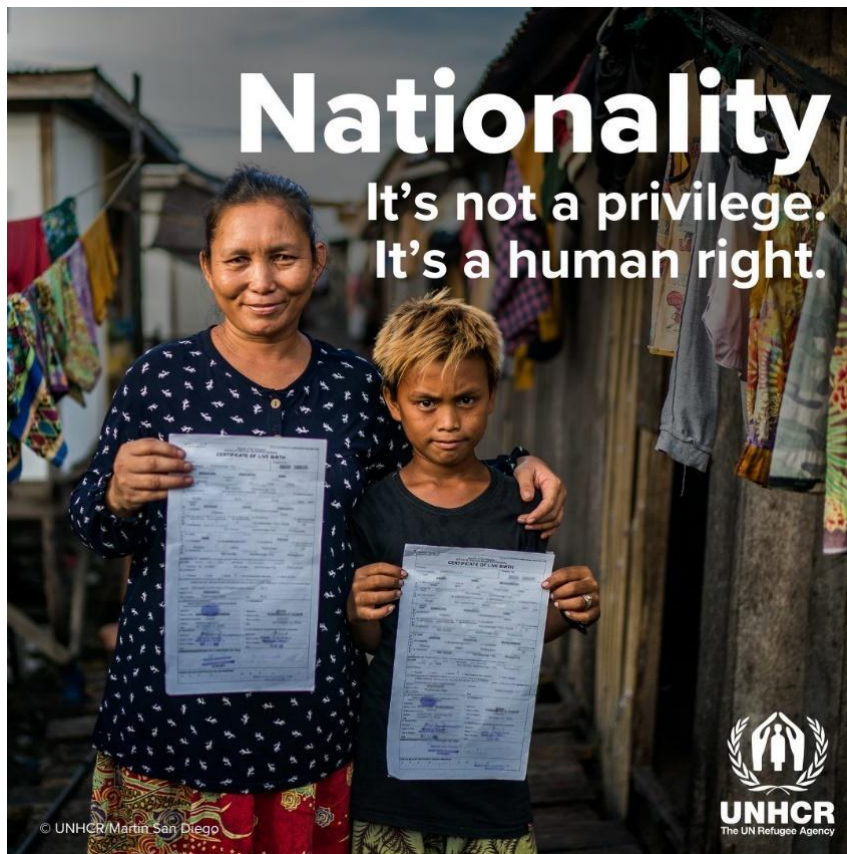
Obrázok 2: Citát 1

Zdroj: Tweet UNCHR

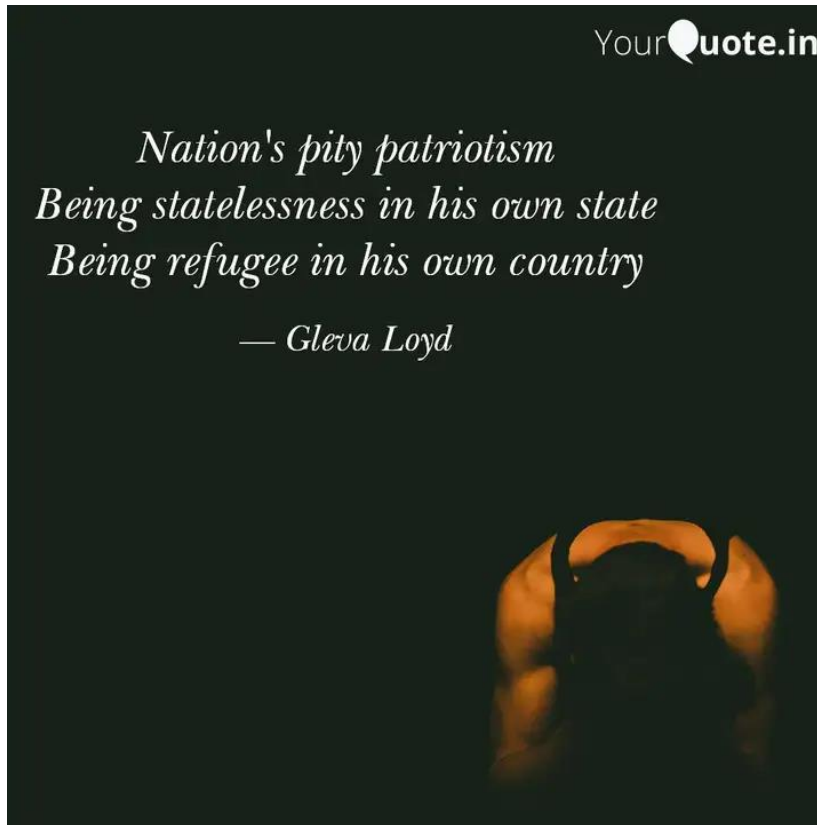
Obrázok 3: Citát 2

Zdroj: UNHCR

Obrázok 4: Citát 3

Zdroj: UNHCR

Obrázok 5: Citát 5

Zdroj: YourQuote

6. Moderátor potom otvorí ďalšie kolo diskusie s nasledujúcimi otázkami:

- Ktorý citát vás oslovil najviac? A prečo?
- Viete identifikovať, ktoré citáty napísali ľudia, ktorí sami zažili bezdomovectvo?
- Ktorý citát je podľa vás najsubjektívnejší a ktorý najobjektívnejší?

- Myslíte si, že je vhodné, aby organizácia zvyšovala povedomie verejnosti o probléme bez štátnej príslušnosti prostredníctvom svedectiev ľudí, ktorí bez štátnej príslušnosti zažili?
- UNHCR je presvedčený, že ľudia bez štátnej príslušnosti sú zbavení svojich základných ľudských práv. Súhlasíte s týmto tvrdením? Prečo áno? A prečo nie?
- Našli ste v kritike písaného slova niečo, s čím súhlasíte alebo nesúhlasíte? čo a prečo? Je to objektívna kritika?
- Kto je podľa vás zodpovedný za reguláciu postavenia a práv osôb bez štátnej príslušnosti?

7. Pred ďalšou aktivitou facilitátor upozorní študentov, že každý má právo na občianstvo, alebo aspoň práva, ktoré občianstvo ako také občanom poskytuje. Pripomeňte im, že migrácia neklesá a že vojny a klimatické zmeny nútia ľudí opustiť svoje domovy. Za zmienku tiež stojí, že ľudia sa často obávajú pomôcť ľuďom bez štátnej príslušnosti, či už pre predsudky voči migrantom, alebo preto, že nepoznajú systém a postupy Lektor

dáva študentom tri minúty na premyslenie, ako by reagovali, keby stretli osobu bez štátnej príslušnosti. osoba žiadajúca o pomoc. Svoje myšlienky si môžu zaznamenať do poznámok.

8. Potom sa hrá hra na obrátenie rolí. Všetci študenti sa aktívne zapájajú do hrania rolí, pričom šesť študentov pôsobí ako herci a ostatní ako hodnotitelia alebo komentári. Študenti, ktorí budú hrať roly, môžu byť vyberaní rôznymi spôsobmi. V ideálnom prípade by úlohy mali hrať študenti, ktorí sami prejavili záujem. Ak záujem neprejaví dostatočný počet študentov, učiteľ môže úlohy prideliť iným spôsobom. Môžu byť vyzvaní na seba alebo môžu losovať.

Po výbere dvojíc dá učiteľ žiakom pokyny na zadanie. V rámci každého páru jeden hrá rolu osoby bez štátnej príslušnosti. Ostatní členovia dvojice hrajú roly ľudí, ktorí pracujú v zamestnaniach, kde sa zaoberajú ľuďmi bez štátnej príslušnosti (starosta, právnik, sociálny pracovník). Facilitátor určí časový rámec pre hru. Odporúča sa, aby každý pár mal tri až šesť minút na prípravu.

Učiteľ môže mať aj príklady otázok, ktoré môže dať študentom v prípade, že uviaznu pri formulovaní otázok.

Príklad otázok pre človeka, ktorý ide za starostom:

- Som osoba bez štátnej príslušnosti. Zaujímalo by ma, či by ste mi mohli pomôcť získať moje občianstvo?
- Mohol by som mať aspoň trvalý pobyt v obci?
- Dovoľíte mojim deťom (ktoré sú bez dokladov) navštevovať škôlku a školu?

Príklady otázok pre osobu, ktorá ide za právnikom:

- Aké sú zákonné možnosti na získanie štatútu?
- Boli by ste ochotní ma zastupovať na súde, keď budem bojovať za svoje práva na opätovné získanie odňatého občianstva? Odobratím štátnej príslušnosti ma pripravilo aj o bývanie a možnosť zamestnania. Napriek tomu som nútený platiť za jedlo v supermarkete a hrať si všetky výdavky ako ostatní občania. Boli by ste ochotní mi pomôcť v procese boja proti tomuto druhu nespravodlivosti?

Príklad otázok pre osobu, ktorá ide na sociálnu pracovníčku:

- Existuje nejaká šanca získať sociálnu pomoc, keď som bez štátnej príslušnosti a bez práce?
- Ako dieťa rodiča bez štátnej príslušnosti sa nemôžem uchádzať o voľné pracovné miesta. Viete mi prosím poradiť ako si môžem zarobiť?
- Môžem získať sociálne bývanie ako osoba bez štátnej príslušnosti?

Facilitátor je zodpovedný za priradovanie situácií dvojiciam. Rozdá hárky (príloha 1, 2 a 3) ľuďom, ktorí budú hrať rolu osoby bez štátnej príslušnosti, a opíše situáciu každej osoby bez štátnej príslušnosti. Požiadajte ich, aby sa stiahli na chodbu alebo do inej učebne (iného virtuálneho priestoru), kde sa môžu v pokoji pripraviť na rolu. Každá osoba, ktorá bude hrať osobu bez štátnej príslušnosti, bude mať päť minút na to, aby si prečítala svoju rolu a krátko sa na ňu pripravila. Je dôležité, aby si úlohu nechali pre seba.

Facilitátor tiež pošle študentov, ktorí budú hrať zodpovedných, do inej samostatnej miestnosti (fyzickej alebo virtuálnej). Tiež im povie, že sa na rolu nemôžu pripraviť, pretože stretnutia s ľuďmi bez štátnej príslušnosti sú často neočakávané a nemôžete sa na ne pripraviť.

V primárnom priestore (triede) zostávajú facilitátor a študenti „pozorovateľmi“. Facilitátor im dáva pokyn, aby venovali pozornosť rozhovorom a venovali pozornosť fyzickej a verbálnej komunikácii aktérov. Pripomína im, aby sa počas hrania rolí nevyjadrovali a že na konci budú mať dostatok času na diskusiu. Po každej rolovej hre sú požiadani, aby sa vyjadrili k nasledovnému:

- Myslíte si, že situácia v rolovej hre bola realistická?
- Ako osoba bez štátnej príslušnosti riešila a prezentovala svoj problém? Ktoré argumenty

boli dobré a ktoré zlé?
- Ako reagovala zodpovedná osoba? Konala objektívne alebo subjektívne? Ktoré argumenty boli dobré a ktoré zlé?

Po odohraní všetkých troch rolových hier učiteľ požiada študentov, aby premýšľali o tom, ako by v takýchto situáciách reagovali. Ak im to čas dovolí, môžu si svoje úvahy aj zapísať a navzájom sa o ne podeliť.

4. KONTROLA DISKUSIE

Keďže tento workshop je postavený výlučne na súbore diskusií, ďalšie otázky môžu byť použité na rozšírenie tém skúmaných v priebehu workshopu:

- Myslíte si, že by mal človek automaticky získať občianstvo krajiny, v ktorej sa narodil?
- Považujete za vhodné mať v tejto oblasti univerzálne pravidlá?
- Čo je podľa vás hlavným dôvodom, prečo krajiny nechcú udeliť občianstvo niektorým ľuďom?
- Ako by bolo možné regulovať školský systém, aby umožnil študentom bez štátnej príslušnosti navštevovať školu bez prekážok?
- Myslíte si, že študenti bez štátnej príslušnosti by mali mať štatút špeciálnych študentov?
- Stretli ste sa niekedy vy osobne s osobou bez štátnej príslušnosti?
- Aký je váš postoj k migrantom a osobám bez štátnej príslušnosti?

5. DODATOČNÉ ZDROJE

- Online článok „Dohovor týkajúci sa postavenia osôb bez štátnej príslušnosti“
[https://www.unhcr.org/ibelong/wp-content/uploads/1954-Convention-relating-to-the-Status-of-Stateless-Persons_ENG.pdf]
- Online článok „Dohovor o znižovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti“
[https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.25_reduction%20statelessness.pdf]
- Online video „Žiť ako osoba bez štátnej príslušnosti bez štátnej príslušnosti: Lealov príbeh“ [<https://www.youtube.com/watch?v=9SxpJQZaqn8&t=6s>]
- Online video „Žiadna národnosť, žiadne práva: ľudia bez štátnej príslušnosti v Dominikánskej republike“
[<https://www.youtube.com/watch?v=ZE545bGWxLI&t=1s>]
- Online video „Lynn – Život ako utečenec bez štátnej príslušnosti“
[<https://www.youtube.com/watch?v=ZEalzAq4R0E>]

6. PRÍLOHA

Príloha 1: Profil osoby bez občianstva pre prvý príklad rolovej hry

Lejla má 25 rokov. Narodila sa mimo manželstva v Libanone. Keďže ju jej otec nepoznal, nikdy nebola zapísaná v matrike libanonského občianstva. Dnes je vydatá, ale platný je len cirkevný sobáš, keďže štátne orgány neuznávajú bezvládie. V dôsledku toho sú aj jej dve dcéry bez štátnej príslušnosti. Bez občianstva si Lejla nemôže nájsť prácu. Keďže rodina súrne potrebuje peniaze (manžel je práceneschopný pre úraz), Lejla sa rozhodne zájsť za primátorom mesta, kde býva, a požiadať ho, aby vybavil jej zápis do registra osôb s občianstvom. . Žiada starostu, aby podal jej žiadosť vyšším orgánom a pomohol jej rodine.

Príloha 2: Profil osoby bez občianstva pre druhý príklad rolovej hry

V roku 2016 prijala Dominikánska republika zákon, že Haitčania nemôžu mať dominikánske občianstvo bez ohľadu na to, kde sa narodili. Výsledkom bolo, že 10 000 ľudí sa cez noc stalo bez štátnej príslušnosti. Medzi nimi bol aj Julio, ktorého sny sa rozplynuli, keď mal 18 rokov. O občianstvo prišiel skôr, ako mohol začať študovať medicínu. Julio trénoval aj atletiku a získal niekoľko národných ocenení. Dobrými výsledkami sa kvalifikoval na majstrovstvá sveta. Ale dnes Julio ani nesúťaží, ani neštuduje. Ako osoba bez štátnej príslušnosti nemá právo študovať, pracovať ani cestovať. Aby uživil seba a svoju rodinu, chodí po občasných prácach,

Julio sa rozhodne nemlčať a zapojiť svoju športovú bojovnosť do boja za svoje práva. Julio začne upozorňovať na nespravodlivosti prostredníctvom médií, čo vedie k niekoľkým výhražným listom u neho doma. Julio sa bojí o svoju bezpečnosť a chce hrozby nahlásiť. Rozhodne sa vyhľadať právnik, ktorý je ochotný mu pomôcť a prinavrátiť mu práva, hoci je bez štátnej príslušnosti.

Príloha 3: Profil osoby bez občianstva pre tretí príklad rolovej hry

Vráťme sa v čase a vráťme sa do roku 1998.

Denis sa narodil v Bosne a Hercegovine v roku 1964. Keď bol dieťa, jeho rodičia sa presťahovali do Chorvátska, kde vyrastal a absolvoval strednú školu. V roku 1985 sa presťahoval do slovinského Velenje, zamestnal sa a býval v prenajatom byte. Mal juhoslovanský pas, ktorý mu umožňoval zúčastniť sa referenda za nezávislosť Slovinska. Po osamostatnení Slovinska mu nikto nepovedal, že si musí vybaviť pracovné povolenie, ani mi nebolo povedané, aké dôležité je požiadať o občianstvo. On sám žiadne oznámenie nedostal. Skončil medzi 'vymazanými'. Dlho ani nevedel, čo sa presne stalo a že takýchto prípadov je v Slovinsku veľa. Keďže nemal doklady, prišiel o prácu, o právo na občiansky preukaz, lekársku starostlivosť a dokonca aj o strechu nad hlavou. Keby mu priatelia nepomohli, neprežil by. Bez dokladov nemohol dostať ani humanitárnu pomoc od Karitas. Keďže už niekoľko dní nejedol, pýta sa Karitas, či by si každý mesiac nemohol dať niečo na jedenie.

Príloha 4: Video

- Online video „Bornless stateless: Looking for a country to love me – BBC News“
[<https://www.youtube.com/watch?v=lo02oBLdIFU&t=4s>]